

Yahudilik

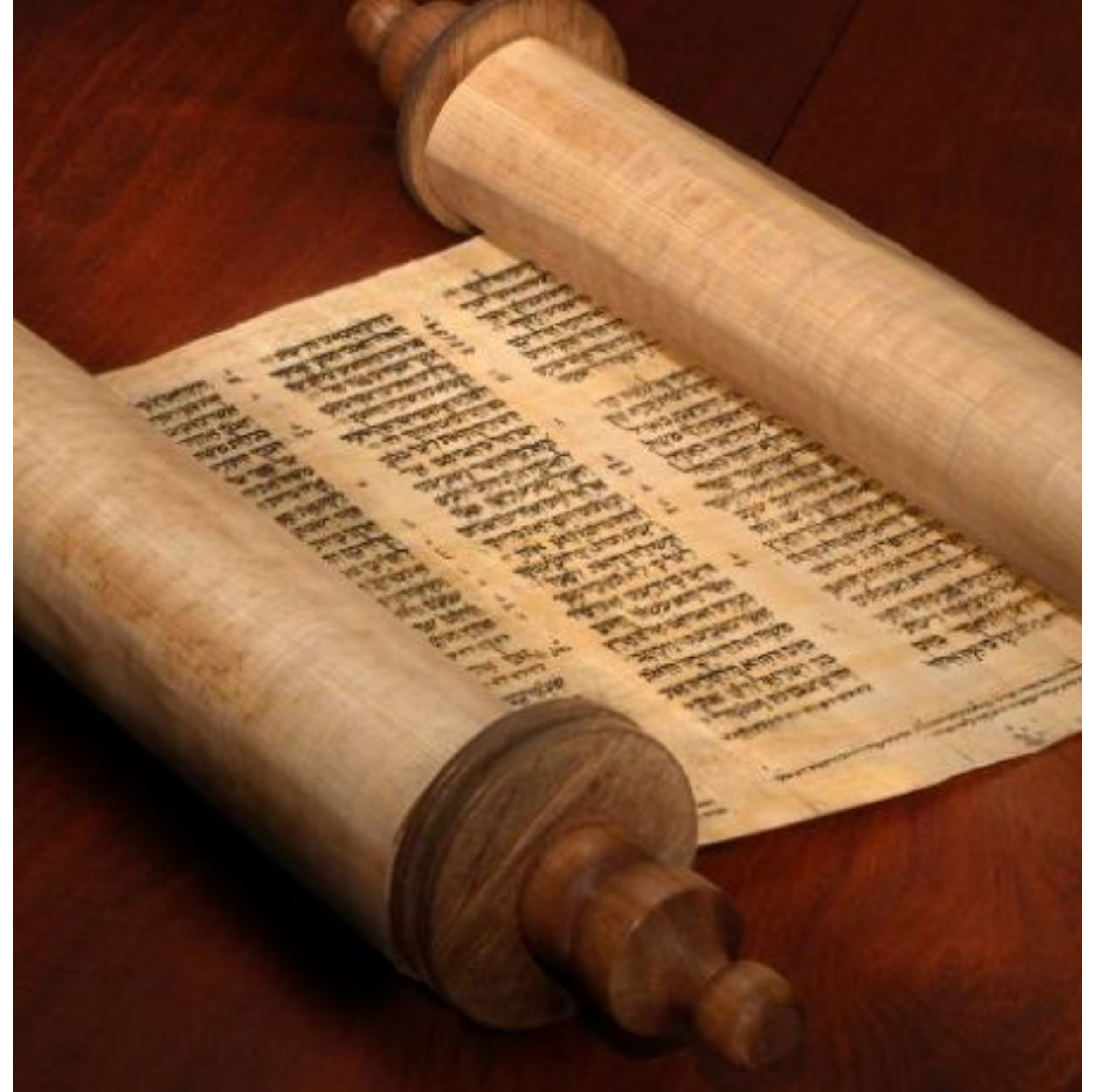
İnanç Temelleri

10 Mayıs 2020

Kutsal Metinler

“Cannonization”

Eski Ahit metinlerinin tedvin sürecine verilen isimdir. Eski metinler önem sırasına konmuş ve ilahi ilhama / vahye dayandığına hükmedilen kısımlar Eski Ahit'i oluşturmuştur.

Yazılı kanun - Eski Ahit (Tevrat)

Tanakh

Kanun: Torah / Tevrat: Hz. Musa'ya verilen beş kitap. Babil sürgünü, M. O. 5. yy

Peygamberler: Neviim / Nebiler: Pers donemi, M. O. 4. yy

Tarih: Ketuvim / Yazılar: M. S. 2. yy

Siir: Mezmurlar

Torah, Neviim, Ketuvim "TaNaKh" olarak okunur.

Old Testament		New Testament	
 LAW Genesis Exodus Leviticus Numbers Deuteronomy		 GOSPELS Matthew Mark Luke John	
 HISTORY Joshua Judges Ruth 1 Samuel 2 Samuel 1 Kings 2 Kings 1 Chronicles 2 Chronicles Ezra Nehemiah Esther		 HISTORY Acts	
 POETRY Job Psalms Proverbs Ecclesiastes Song of Songs		 LETTERS Romans 1 Corinthians 2 Corinthians Galatians Ephesians Philippians Colossians 1 Thessalonians 2 Thessalonians 1 Timothy 2 Timothy Titus Philemon Hebrews James 1 Peter 2 Peter 1 John 2 John 3 John Jude	
 MAJOR PROPHETS Isaiah Jeremiah Lamentations Ezekiel Daniel		 PROPHECY Revelation	
 MINOR PROPHETS Hosea Joel Amos Nahum Habakkuk Zephaniah			
God's Word changes lives!			

Tevrat'ın okunması

Vakit ve usul

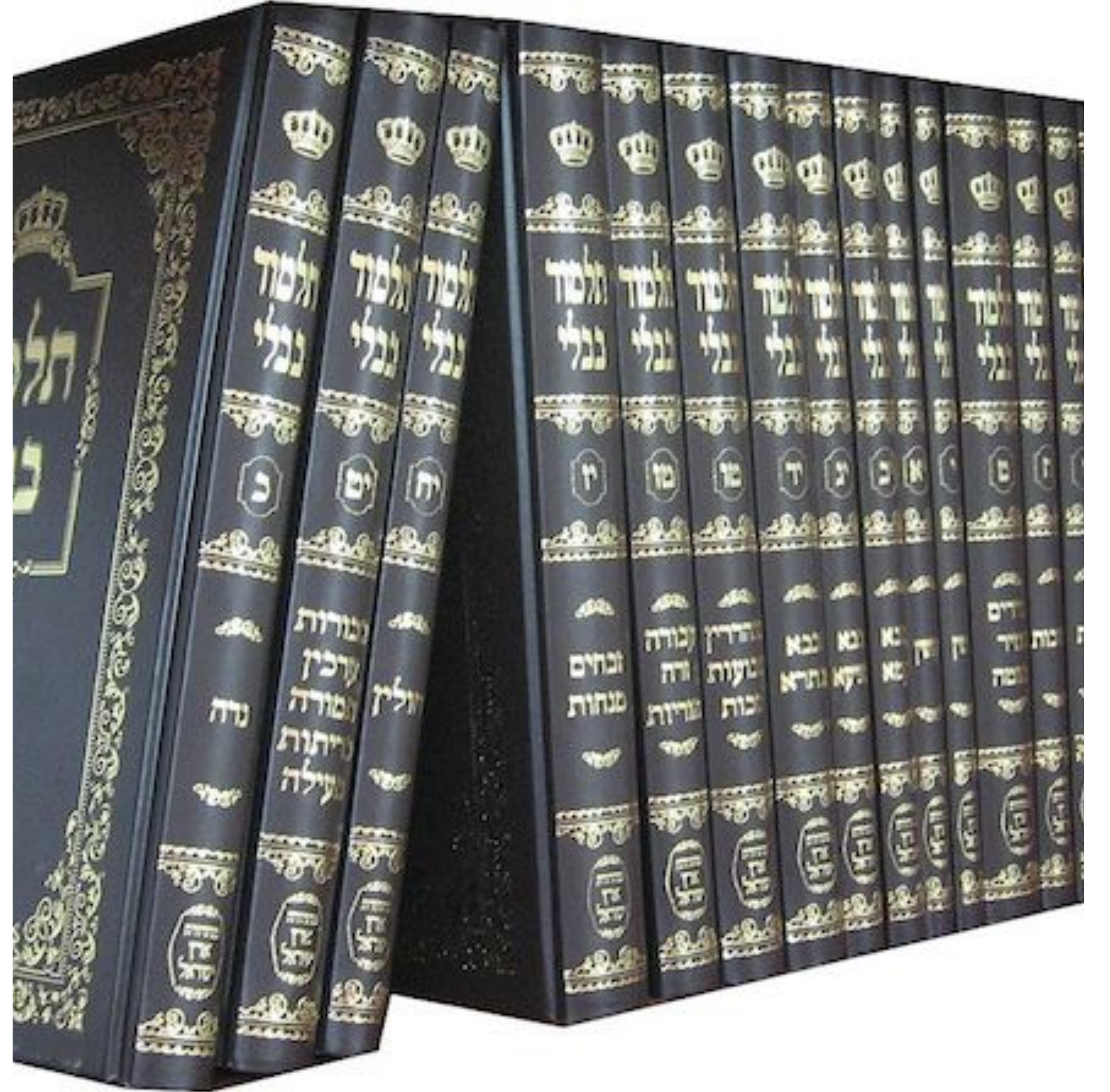
- Tevrat 54 parçaya bölünür ve her Şabat bir parça okunacak şekilde bir yılda bitirilir.
- Pazartesi, Perşembe günleri sabah, Cumartesi günleri ise öğleden sonra okunur.
- Şabat duasında ve dini bayramlarda toplu ve sesli olarak okunur.
- Tevrat öğrenimi Beit Midrash (ders evi/medrese) denen özel mekanlarda yapılır.

Sozlu Kanun - Talmud

Tefsir ve şerh külliyyatı

- Tevrat'ın emirlerinin hayata nasıl taşınacağını izah eden bir tefsir külliyyatıdır.
- M.S. 1. Yy'daki bir dizi başarısız isyan sonucu şifahi bilgiye vakıf olan birçok Yahudi katledildi.
- Şifahi bilginin yok olacağı endişesiyle, M.S. 3. Yy başlarında Haham Yehuda HaNasi önderliğinde Mishna adıyla yazılı hale getirilmiştir. Şerhler Haham Ravina ve Rav Ashi tarafından Gemara ismiyle derlenmiştir.
- Kudüs (4. Yy) ve Babil (5. Yy) Talmud'u olmak üzere iki ana koleksiyondan oluşur.

Muamelat - Fikih

Shulhan Aruch

- Özellikle Ortodoks mezhebi olmak üzere, Yahudilik inancının standart hukuki-fıkhi metnidir.
- 1563'te bugünkü Israil toprakları içinde yer alan Safed sehrinde Haham Yosef Karo tarafından tamamlanmış ve Avrupa'da basılmıştır.
- Dualar, müteferrik konular, evlilik ve medeni hukuku ele alan dört ana kitaptan oluşur.

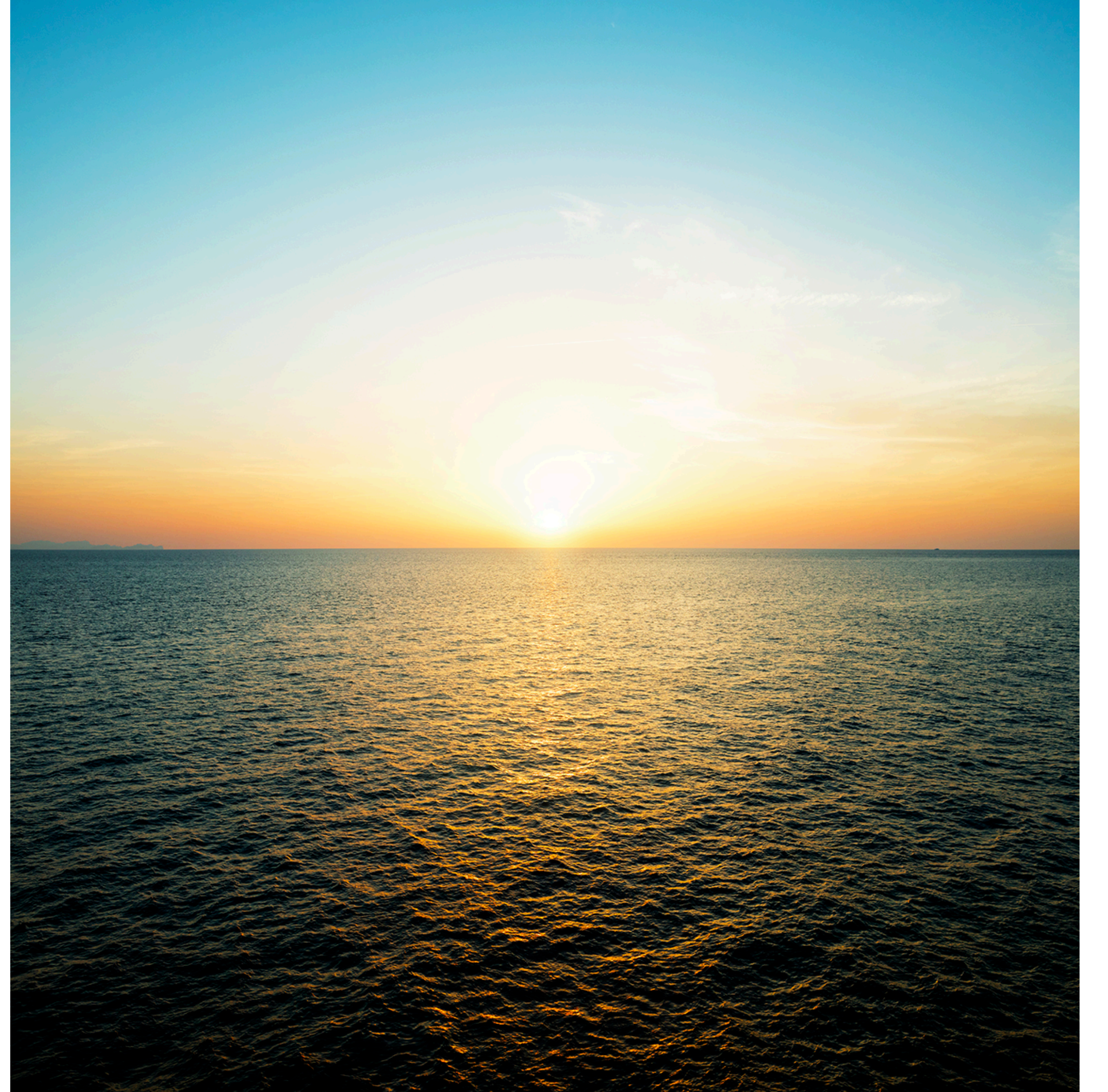
Allah inancı

- Birdir.
- Her şeyi var edendir.
- Cisim değildir.
- Her yerdedir.
- Her seye gücü yeter.
- Geçmiş, geleceği, insanın içi dahil her şeyi bilir.
- Ezelidir.
- Adil ve merhametlidir.
- Mukaddes ve kusursuzdur.
- Y h v h ismi zikredilmez.
- Adonai (Efendimiz), Elohenü (İlahimiz), HaShem (İsim) isimleri ile anılır.

Ahiret inancı

Temel konular

- Yahudilik'te soyut kozmolojik kavramlarla ilgili detaylı tanım ve yaklaşımlar yoktur. Eylem daha önemlidir.
- Ahiret inancı mevcuttur ama birinci planda odaklanılan bir mesele değildir.
- Ahiretin mahiyeti hakkında bireylerin farklı görüşlere alan bırakılmıştır.
- Ölümler diriltilecektir
- İyi mükafat, kötü ise muvakkat ceza alacaktır.

Ibadetler

Gunluk dualar

- Yahudi takviminde gün akřam bařlar.
- Ma'ariv (akřam), Shacharit (seher) ve Minchah (   le) olmak üzere    vakit dua okunur.
- Duanın tüm unsurlarının yerine getirilmesi icin minyan (en az on yetişkinden olusan bir topluluk) olması şarttır.

Sabat / Cumartesi

Mahiyeti ve onemi

- Yahudi takvimide haftanın 7. Günü olup, Tevrat'taki açık hükümle çalışma, seyahat, ocak pişirme gibi birçok dünyevi işin yasak olduğu bir ibadet ve dinlenme günüdür.
- Yahudi inancının yaşanmasında ve kimliğin devamlılığında son derece önemli bir yere sahiptir.
- Şabat gününü gözetmek temel bir dindarlık göstergesi sayılmıştır.

Sinagog

Rolu ve onemi

- Yunanca “toplanma yeri” anlamına gelir
- Miladi 70 yılında Beyt-i Makdis’in Romalılar tarafından yıkılmasından sonra kurumsallaşmıştır.
- Yahudi inancının ve kimliğinin fiziki anlamdaki merkezi ve sembolüdür.
- ibadet, dini eğitim, nikah, cenaze, sosyalleşme ve yardımlaşma gibi temel fonksiyonları yüklenir.

Sinagog adabı

- İyi giyinin. Takkenizle gidin, takkeniz yoksa kipa takmaya hazır olun.
- Eğer Ortodoks sinagoguna gidiyorsanız haremlik-selamlık ayırımına dikkat edin
- Başta Tevrat'ın çıkarılması ve yerine konulması olmak üzere belli ritüellerde cemaatin geri kalanı ile birlikte ayağa kalkın.
- Tevrat'ın çıkarılması ve yerine konulması sırasında giriş-çıkış

yapmayın.

- Alkışlamayın

Ark

Bimah

Menorah

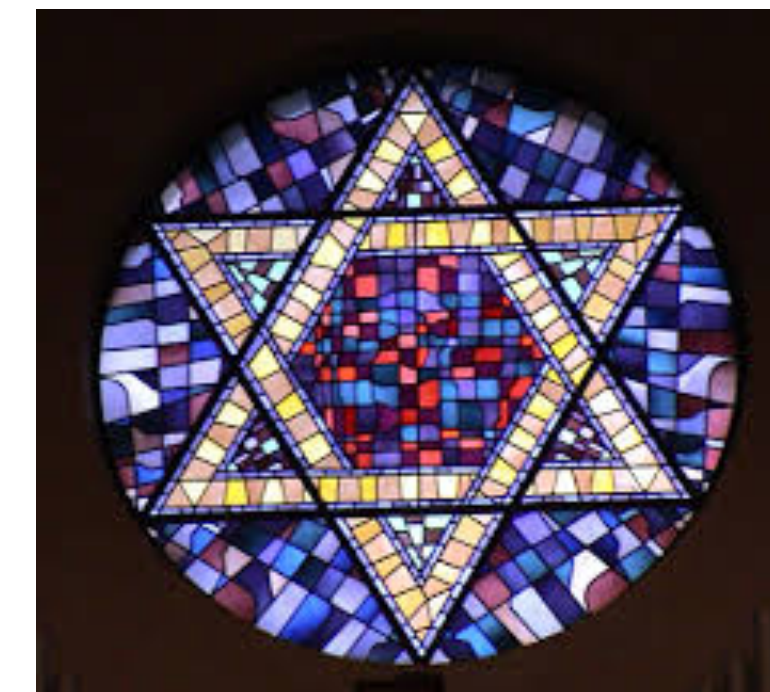
Ner Tamid

On Emir

Magen David

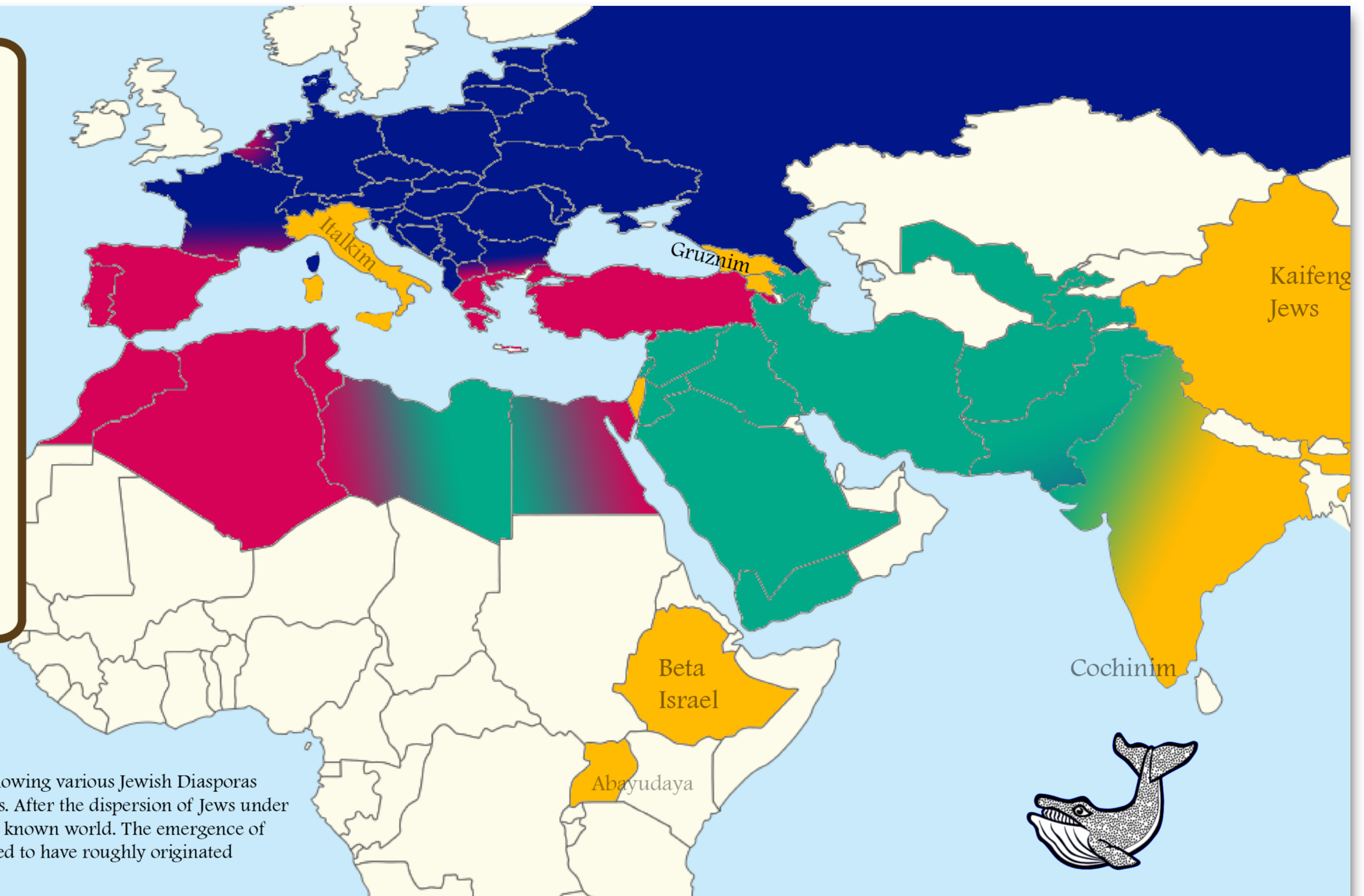

LEGEND

- Ashkenazi
(means Germanic Jews)
- Sephardic
(means Iberian Jews)
- Mizrahi
(means Eastern Jews)
- Independent
Grouping

Map of Jewish Ethnic Origin Countries

These cultural and ethnic groups slowly arose following various Jewish Diasporas from Ancient Israel and other Jewish communities. After the dispersion of Jews under Roman rule, many settled in different parts of the known world. The emergence of Ashkenazi and Sephardic Jewish identity is believed to have roughly originated around 800 c.e.

Mezhep ve hareketler

Ortodoks Yahudilik

- Kendisini Yahudilik inancının kitabi özünün devamı olarak görür.
- Tevrat ve Talmud'a tam bağlılığı esas alır.
- Sözlü ve yazılı kanunun ilahi kaynaklı olduğuna ve Allah kelamını temsil ettiğine inanır.
- Kendi içinde farklı hareketler barındırır.

Mezhepler ve hareketler

Muhafazakar Yahudilik

- ABD’de Yahudilik inancını muhafaza etmek için ortodoks ve reform akımlar arasında bir orta yol ihtiyacı fikrini savunur.
- Tevrat ve Talmud’un ilahi kaynaklı olduğunu kabul etmekle birlikte tarihi metinler olarak da okunabileceğini kabul eder.
- Modern hayata karşı olumlu bakisi, Yahudilik kaynaklarının seküler kritiğine karşı hoşgörüyü ve dindarlığı bir arada benimser.

Mezhepler ve hareketler

Reform Yahudilik

- Ana akım hareketler icinde en liberal olanıdır.
- 1800'lerde aydınlanma - özgürleşme akımlarının hakim olduğu Almanya'da ortaya çıkmıştır.
- Dini kaynakların rasyonel ve eşitlikçi bir yaklaşımla okunmasını benimser.
- Tevrat ve Talmud'un ilahi ilhamla ama beşer eliyle yazıldığını savunur.
- Bireysel sorumluluk ve ahlaki önceler.

Mistisizm

Kabala

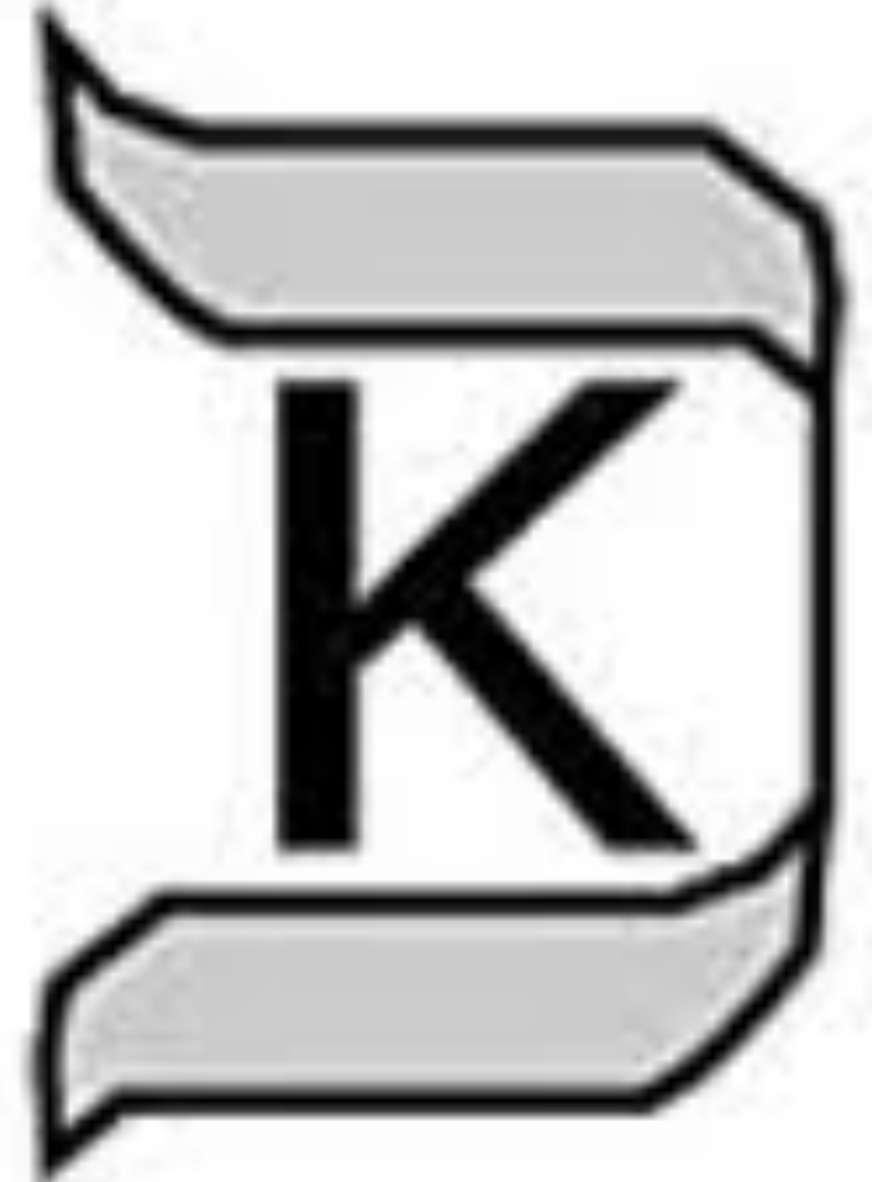
- Yahudi inancının tüm mistik uygulamalarına genel olarak verilen isimdir.
- Talmud üstadları Kabala'nın önemini kabul etmekle birlikte onu tehlikeli bulmuşlardır.
- En meşhur yazılı kaynağı, yazarı ve tarihi tartışmalı olan Zohar'dır.
- Zohar Aramice bir eser olup Tevrat'ta kainata ve Allah'a dair sırları arayan mistik bir tefsiridir.
- Halen farklı Yahudi toplumlar içinde takipçileri mevcuttur.

Kosher*

*Uygun, münasip, doğru

- Gıdaların hangilerinin yenebileceğini ve nasıl hazırlanması gerektiğini düzenler.
- Gıda dışında da kullanılabilir.
- Kapsamlı bir sağlık ve hijyen standardıdır fakat bazı yönleri ile taabbudidir.

Sünnet

Brit Mila

- Dogumun 8. gününde coşkulu bir kutlama ile yapılır.
- Bebeğin Hz İbrahim'in milletine girişini temsil eder.
- Geleneksek olarak sinagogda yapılır ama istisnalar olabilir.
- Günümüzde artan bir oranda terk edilmektedir.

Bar / Bat Mitzvah

Mükellef olma canı

- Teknik olarak dinen mükellef sayılan kisi anlamına gelir.
- Genel / kültürel anlamda ise yetişkinliğe geçiş merasiminin ismidir.
- Erkek 13, kız 12 yaşında mükellef olur.

Evlilik

Mahiyeti ve onemi

- Bekarlık makbul degildir.
- Ketubah bağlayıcı bir evlilik sözleşmesidir. Evin ihtiyaclarının sağlanması erkeğin sorumluluğudur.
- Poligami
 - İslam coğrafyasında yaşayan Seferadlarda serbest olmakla birlikte yaygın degildir. Yemen, Etiyopya kökenlilerde rastlanır.
 - Aşkenaziler, Avrupa'daki hakim Hristiyan kültürün baskisi nedeniyle 1000'li yıllarda yasakladı.
 - İsrail'de yasaktır.

Ölüm

Chevra Kadisha (cenaze hizmetleri teşkilatı)

- Cenaze “tahara” ritüeliyle yıkanır.
- “Tachrichim” denen beyaz kefene sarılır.
- Sade bir tabuta konur.
- Varsa Israil toprağı serpilir ve tabut kapatılır.
- Cenaze görevlileri bilmeden saygısızlık etmiş olma ihtimaline karşı ölüden af dilerler.
- Şabat, bayram ve yakınların seyahati gibi durumlar hariç 24 saat içinde defnedilir.

